

Nasza Euro

ISSN 2083-4063
1/2019

PROW incja

Biuletyn Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Wielkopolskiego

**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Instytucja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	3
Więcej środków na rozwój wielkopolskiej wsi	4
Ratują, integrują, uczą i budują	6
Sołectwo – tu rodzi się postęp	9
KSOW promuje życie na wsi	12
Dziedzictwo kulinarne – skarb naszego regionu	14
Kącik kulinarny: żur na kielbasie	15

Wydawca:

Samorząd Województwa Wielkopolskiego
al. Niepodległości 34
61-714 Poznań

Opracowanie:

Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań
tel. 61 626 60 00, faks 61 626 60 04
e-mail: ksow@umww.pl
www.wielkopolskie.ksow.pl, www.dprow.umww.pl

Teksty:

Adrian Kapuściński

Opracowanie graficzne:

S-print s.c.
www.s-print.com.pl

Druk:

ZAPOL Sobczyk sp.j.

Krzysztof Grabowski

Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego

Szanowni Państwo,

początek 2019 roku wiąże się z dobrymi informacjami dla potencjalnych beneficjentów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 w województwie wielkopolskim. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyznało dodatkowe środki dla naszego województwa na realizację inwestycji w gospodarkę wodno-ściekową. Oznacza to, że w drugiej połowie tego roku ogłoszony zostanie nabór wniosków. O pieniądze będą mogły starać się gminy, związki międzygminne i spółki, których jedynymi udziałowcami są jednostki samorządu terytorialnego.

W maju 2019 roku odbędzie się także dodatkowy nabór w zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych. Pozwalają na to środki powstałe w wyniku oszczędności w ramach dotychczas zrealizowanych inwestycji drogowych. Zachęcam do lektury czasopisma, z której dowiedzie się Państwo, jakiego rzędu środki przeznaczamy na dofinansowanie tych zadań, a także jak lokalne grupy działania radzą sobie z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

11 marca świętowaliśmy Dzień Sołtysa. Na łamach bieżącego numeru biuletynu „Nasza euroPROWincja” piszemy o możliwościach finansowania inicjatyw sołeckich oraz o wyróżnieniach przyznanych sołectwom i sołtysom w pierwszym kwartale tego roku.

To wydanie poświęcone jest również roli Ochotniczych Straży Pożarnych w rozwoju obszarów wiejskich i aktywizacji jej mieszkańców. Jednostki OSP zrealizowały i realizują

szereg zadań dofinansowanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zachęcam do zapoznania się z materiałem na ten temat.

W lutym zakończył się nabór wniosków partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich dla zadań zaplanowanych do realizacji w 2019 roku. Zainteresowanie środkami z tego źródła było w tym roku rekordowe. Na co przeznaczone są fundusze w ramach konkursów dla partnerów KSOW? Jak można zostać partnerem KSOW? Odpowiedzi m.in. na te pytania znajdziecie Państwo w bieżącym wydaniu biuletynu „Nasza euroPROWincja”.

Od wielu lat Samorząd Województwa Wielkopolskiego nieprzerwanie działa na rzecz promocji dziedzictwa kulinarnego naszego regionu. Czynimy to m.in. przy okazji krajowych i zagranicznych targów oraz wystaw o tematyce rolniczej. Dzięki funduszom pochodzącym z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, Województwo Wielkopolskie było obecne na tegorocznych międzynarodowych targach Grüne Woche w Berlinie, o czym piszemy w naszym biuletynie. Prezentujemy również przepis na staropolski żur na kiełbasie, który od 2009 roku wpisany jest na listę produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w kategorii „Gotowe dania i potrawy w województwie wielkopolskim”.

Z okazji zbliżających się Świąt Wielkiej Nocy życzę Państwu wiele radości, miłych spotkań w rodzinnym gronie, odpoczynku od codziennych obowiązków oraz wspaniałej wiosennej aury, budzącej przyrodę do życia.

Więcej środków na rozwój wielkopolskiej wsi

Potencjalni beneficjenci Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 z województwa wielkopolskiego mogą zacząć planować kolejne inwestycje. Już wkrótce będą mieli szansę uzyskać dofinansowanie na gospodarkę wodno-ściekową oraz budowę lub modernizację dróg lokalnych. Pojawiła się również zapowiedź dodatkowych środków dla wielkopolskich LGD na realizację strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Na łamach biuletynu „Nasza euroPROWincja” rozmawiamy na ten temat z Wicemarszałkiem Województwa Wielkopolskiego Krzysztofem Grabowskim.

Zródło: Zasoby PGKiM sp. z o.o. Krotoszyn, <http://www.pgkikrotoszyn.pl/inwestycja/uroczyste-otwarcie-stacji-uzdatniania-wody-w-chwaliszewie/>

30 stycznia 2019 roku odbyło się uroczyste otwarcie stacji uzdatniania wody w Chwaliszewie (gmina Krotoszyn). Obiekt powstał dzięki dofinansowaniu z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Na zdjęciu wstęgę przecina Wicemarszałek Krzysztof Grabowski, któremu towarzyszą Przewodnicząca Komisji Strategii Rozwoju Regionalnego i Współpracy Międzynarodowej SWW Joanna Król-Trąbka oraz Wiceprzewodniczący sejmiku województwa Jarosław Maciejewski.

29 stycznia 2019 roku, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, odbyło się spotkanie z Pana udziałem poświęcone dotychczasowej realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 przez samorządy województw. Jak na tle innych regionów wypada Wielkopolska?

— Województwo Wielkopolskie jest liderem w Polsce pod względem sumy środków wypłaconych do końca 2018 roku w ramach PROW 2014–2020. Za pośrednictwem ARiMR w 2018 roku wypłaciliśmy naszym beneficjentom 106,5 miliona złotych. Jeśli chodzi o prognozy na 2019 rok, to również plasujemy się w czołówce. Samorząd Województwa

Wielkopolskiego podpisał dotychczas ponad 1300 umów z beneficjentami. Konsekwencją tych umów są projekty realizowane w zakresie budowy lub modernizacji dróg lokalnych, gospodarki wodno-ściekowej, budowy lub modernizacji targowisk, świetlic, ochrony zabytków czy kształtowania przestrzeni publicznej. Znaczące środki przekazywane są za pośrednictwem lokalnych grup działania na wsparcie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Dofinansujemy projekty zakładające rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz jej rozwijanie. Szereg pożytecznych działań na mniejszą skalę realizowanych jest dzięki grantom udzielanym przez LGD.

Mówimy o wypłacie środków w ramach już zawartych umów. Czy droga do uzyskania dofinansowania jest jednak nadal otwarta i możemy spodziewać się kolejnych naborów wniosków?

— Ze spotkania w ministerstwie wróciliśmy z dobrymi informacjami dla wielkopolskich samorządów. Zapowiedziano, że o blisko 8 milionów euro zwiększy się limit środków przewidzianych dla naszego województwa na wsparcie inwestycji w gospodarkę wodno-ściekową. Dodatkowa pula środków pozwoli na przeprowadzenie naboru wniosków, który planujemy ogłosić najszybciej jak będzie to możliwe. Ogranicza nas w tym momencie brak rozporządzenia określającego wysokość alokacji dla poszczególnych województw, w którym uwzględnione mają być wspomniane dodatkowe środki.

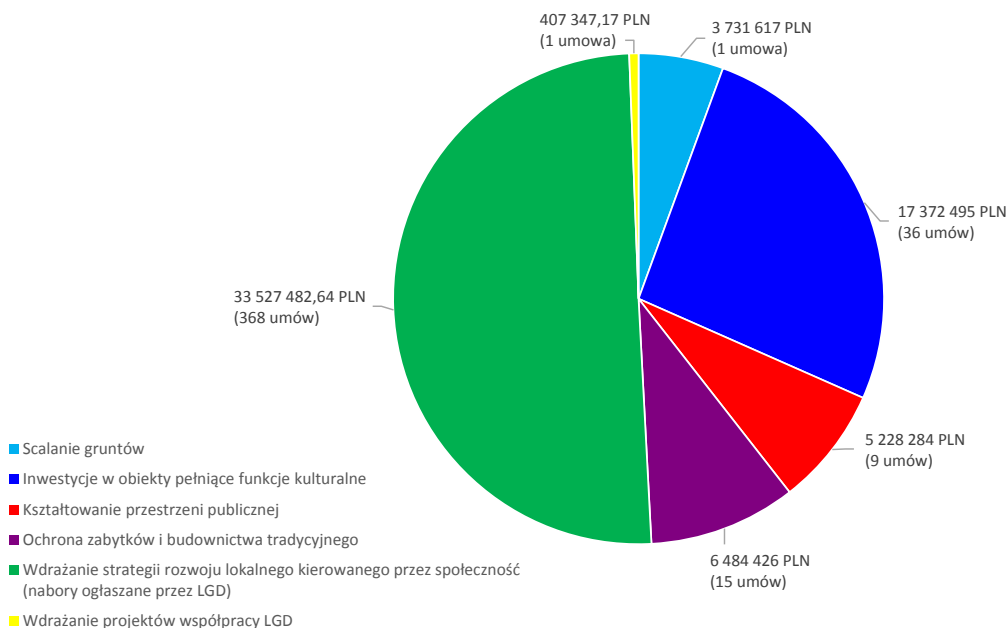
Poza naborem na gospodarkę wodno-ściekową, od 6 do 20 maja 2019 roku odbędzie się dodatkowy nabór na budowę lub modernizację dróg lokalnych. Taka możliwość pojawiła się ze względu na oszczędności poprzetargowe, które wystąpiły w ramach realizacji 150 umów podpisanych w sierpniu 2016 roku. Na ten cel przeznaczymy 30 milionów złotych.

W ubiegłym roku rozstrzygnęliśmy konkurs w zakresie dofinansowania obiektów pełniących funkcje kulturalne. Na liście operacji, które spełniły kryteria uprawniające do uzyskania pomocy finansowej, jest 56 projektów, ale dostępne w roku ubiegłym środki pozwoliły na zawarcie jedynie 36 umów. Podejmujemy kroki, aby wykorzystać rezerwy powstałe w ramach innych działań i udzielić wsparcia również dla tych 20

projektów oczekujących na realizację. Myślę, że w najbliższych miesiącach doprowadzimy do podpisania wszystkich umów w tym zakresie.

Do końca 2018 roku lokalne grupy działania powinny osiągnąć tzw. kamienie milowe. Co kryje się pod tym pojęciem i jaką rolę odgrywają LGD w dystrybuowaniu środków z PROW 2014–2020 na obszarach wiejskich?

— „Kamienie milowe” to odpowiednie wskaźniki, które powinny zostać zrealizowane przez lokalne grupy działania w określonym terminie. Pierwsze „kamienie milowe” miały zostać osiągnięte do końca 2018 roku, kolejne są zakładane na koniec 2021 roku. Mierzone są one wartością zakontraktowanych środków w ramach umów podpisanych z beneficjentami, którzy złożyli swoje wnioski w biurach LGD, a także wskaźnikami ilościowymi, takimi jak liczba utworzonych miejsc pracy czy ilość wybudowanej infrastruktury. W Wielkopolsce mamy 29 lokalnych grup działania realizujących strategię rozwoju lokalnego przy wsparciu środków z PROW 2014–2020. Niemal wszystkie z nich osiągnęły „kamienie milowe”, z czego 12 w stopniu wysokim. Pod tym względem plasujemy się w krajowej czołówce. W rezultacie spodziewamy się, że województwo wielkopolskie otrzyma dodatkowe pieniądze dla LGD, do rozdysponowania w ramach ogłaszanych przez nie naborów. Na ten moment czekamy na wytyczne ministerstwa odnośnie wysokości zwiększonej alokacji oraz warunków ubiegania się przez LGD o dodatkowe środki pomocowe na realizację strategii.

Umowy zawarte pomiędzy Samorządem Województwa Wielkopolskiego a beneficjentami PROW 2014–2020 w 2018 roku (łącznie wartość umów: 66 751 651,81 złotych). Kwoty dotyczą dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Opracowanie własne JR KSOW w województwie wielkopolskim.

Ratują, integrują, uczą i budują

Na łamach biuletynu „Nasza euroPROWincja” przyglądamy się roli Ochotniczych Straży Pożarnych na obszarach wiejskich naszego regionu. Poza niesieniem pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia ludzkiego czy utraty mienia, strażacy ochotnicy angażują się bowiem społecznie i aktywnie zabiegają o fundusze unijne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Nie zapominają też o działalności kulturalnej.

Źródło: Strona internetowa LGD TUR (www.lgd-tur.org.pl)

Strażacy ochotnicy z powiatu tureckiego włączają się w rozwój ratownictwa medycznego. Pomagają w tym środki pozyskane na realizację grantów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Ochotnicze Straże Pożarne funkcjonują w Polsce na zasadzie stowarzyszeń, czyli dobrowolnych, samorządnych i trwałych zrzeszeń o celach niezarobkowych. Jednak tym, co odróżnia je od pozostałych stowarzyszeń, jest bardziej skomplikowana sytuacja prawna. Funkcjonowanie OSP opiera się nie tylko na ustawie prawo o stowarzyszeniach, ale przede wszystkim na ustawie o ochronie przeciwpożarowej. To z kolei wpływa na źródła ich finansowania, które w zakresie funkcji ratowniczo-gaśniczej pochodzą przede wszystkim ze środków budżetu państwa, środków gminnych, a także środków samorządu województwa.

— *Samorząd Województwa Wielkopolskiego wspiera strażaków ochotników realizując Program Rozwoju Ochotniczych*

Straży Pożarnych w Wielkopolsce na lata 2012–2020. W ramach tego programu jednostki OSP wyposażane są w niezbędny sprzęt, m.in. lekkie samochody ratowniczo-gaśnicze, motopompy, zestawy ratownictwa technicznego oraz zestawy do ochrony osobistej. Do końca 2018 roku Województwo Wielkopolskie sfinansowało zakup sprzętu dla OSP o wartości ponad 35 milionów złotych — mówi Wicemarszałek Krzysztof Grabowski, Wiceprezes Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Poznaniu.

Jeszcze większego wsparcia finansowego udało się udzielić Ochotniczym Strażom Pożarnym z wdrażanego przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 oraz 2014–2020.

59 milionów złotych to kwota środków unijnych przyznanych z tego programu wielkopolskim OSP. Dofinansowanie pozwoliło m.in. na sfinansowanie zakupu 87 nowoczesnych, średnich i ciężkich wozów strażackich dla tych jednostek.

Strażacy rozwijają wielkopolską wieś dzięki PROW

Poza wsparciem przewidzianym na utrzymanie gotowości bojowej jednostek, OSP jako stowarzyszenia mogą ubiegać się o wszystkie inne środki przewidziane w ramach prawa dla sektora pozarządowego i, jak pokazuje przykład Wielkopolski, czynią to z dużym powodzeniem.

Okolo 7 milionów złotych – tyle funduszy z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 pozyskały jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w województwie wielkopolskim. Pieniądze te zostały przeznaczone na realizację 351 projektów, które wpisywały się w lokalne strategie rozwoju realizowane przez lokalne grupy działania. Dzięki tym dotacjom na przełomie pierwszego i drugiego dziesięciolecia XXI wieku, za sprawą starań OSP, powstało w naszym regionie szereg obiektów użyteczności publicznej. Ze zbudowanych placów zabaw do tej pory korzystają dzieci, z kolei nieco starsi mogą wzmacniać swoją tężyznę fizyczną na zamontowanych siłowniach „pod chmurką”. Wiaty i altany służą za miejsca spotkań społeczności wiejskich i ułatwiają organizację różnych wydarzeń, a na boiskach piłkarskich swoje pierwsze kroki stawiają być może przyszli reprezentanci naszego kraju. Nie sposób nie wspomnieć o inwestycjach związanych z budową lub przebudową świetlic, które zawsze znajdują się na liście

najpilniejszych potrzeb inwestycyjnych w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich.

Obecna unijna perspektywa budżetowa pozwala również Ochotniczemu Strażom Pożarnym na czynny udział w rozwoju obszarów wiejskich przy zaangażowaniu środków pochodzących z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Strażacy mogą ubiegać się o dofinansowanie zadań z działania LEADER bezpośrednio jako beneficjenci PROW 2014–2020. W tej perspektywie programowej podpisanych zostało 7 umów pomiędzy Województwem Wielkopolskim a jednostkami Ochotniczych Straży Pożarnych. Ze środków europejskich korzysta OSP Żelazków, która pozyskała 299 288 zł na realizację projektu „Budowa Centrum Żelazków wraz z placem zabaw w celu udostępnienia niekomercyjnej, ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturalnej”. Ochotnicza Straż Pożarna w Godzieszach Wielkich, dzięki dofinansowaniu na kwotę 235 957 zł, wykonała przebudowę i termomodernizację budynku OSP. 96 475 zł przyznane zostało jednostce OSP w Młynkowie na przebudowę placu rekreacyjnego w Młynkowie. W listopadzie 2018 roku odbyło się uroczyste otwarcie Centrum Kulturalno-Rekreacyjnego w Tarnówku w gminie Połajewo. Dofinansowanie w kwocie 299 385 zł uzyskała na ten cel Ochotnicza Straż Pożarna w Tarnówku. Skutecznie o środki z PROW 2014–2020 aplikowały również dwie jednostki z gminy Gizalki. OSP we Wronowie otrzymało 170 022 zł na przebudowę i rozbudowę budynku sali wiejskiej we Wronowie, a OSP w Rudzie Wieczyńskiej 80 000 zł na utworzenie terenu rekreacji przy sali OSP Ruda Wieczyńska. Z kolei OSP Brdów z gminy Babiak w czerwcu 2018 roku podpisało umowę na dofinansowanie kwotą 289 415 zł projektu polegającego na rozbudowie budynku OSP.

Centrum Rekreacyjno-Kulturalne w Tarnówku w gminie Połajewo powstało dzięki staraniom tamtejszej jednostki OSP, która otrzymała na ten cel środki unijne z PROW 2014–2020.

Zródło: <http://www.pct24.pl/wiadomosci/otwarcie-centrum-kulturalno-%E2%80%93-rekreacyjnego-w-tarnowku/13992/78942>

BENEFICJENCI PROW

Więszą popularnością cieszą się jednak projekty grantowe, w których jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, jako grantobiorcy, mogą wnioskować do lokalnych grup działania o środki na realizację zadań o wartości nieprzekraczającej 50 000 złotych. Z tej formy finansowania zadań skorzystało dotychczas 58 OSP, a suma ich grantów to blisko półtora miliona złotych. Zakres zadań realizowanych przez Ochotnicze Straże Pożarne jest niezwykle szeroki. Strażacy, w ramach projektów grantowych sfinansowanych z PROW 2014–2020, ubiegają się m.in. o zakup instrumentów muzycznych dla zespołów działających przy OSP, organizację wystaw historycznych, warsztatów muzyki ludowej, warsztatów rękodzielniczych, edukację w zakresie ekologii oraz pierwszej pomocy przedmedycznej. Dzięki ich zaangażowaniu powstają też miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców, takie jak place zabaw, siłownie zewnętrzne oraz wiaty.

Strażacy ochotnicy aktywnie włączają się zatem w działania, które mają przynosić pożytek dla lokalnych społeczności i podejmują starania, aby pozyskać na ten cel środki dostępne w ramach unijnych programów.

...a po godzinach muzykują

W remizach wielkopolskich OSP prowadzona jest również działalność kulturalna. Przy OSP działa 70 orkiestr dętych, które skupiają w swoich szeregach ponad 1900 muzyków, 30 zespołów artystycznych oraz 20 grup tanecznych. Orkiestry i zespoły artystyczne uświetniają lokalne uroczystości oraz uczestniczą w imprezach o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim.

We wspomnianym wcześniej Programie Rozwoju Ochotniczych Straży Pożarnych w Wielkopolsce na lata 2012–2020, Samorząd Województwa Wielkopolskiego zadeklarował wsparcie dla jednostek OSP w zakresie ich działalności kulturalnej. Województwo stawia na rozwój orkiestr i zespołów artystycznych poprzez udzielanie pomocy merytorycznej, w tym organizowanie szkoleń i warsztatów dla kapelmistrzów, kierowników oraz animatorów kultury, a także organizowanie przeglądów, festiwali i koncertów. Daje temu wyraz m.in. aranżując Wojewódzki Przegląd Orkiestr Dętych OSP w Kaliszu. W tym roku przegląd odbędzie się w niedzielę 23 czerwca. Będzie to już czwarta edycja tej imprezy.

Wojewódzki Przegląd Orkiestr Dętych OSP w Kaliszu w 2017 roku. Na zdjęciu Orkiestra OSP Rychwał – zwycięzca ostatniej edycji wydarzenia.

Sołectwo – tu rodzi się postęp

1 lutego 2019 roku, w podwarszawskim Nadarzynie, odbyła się gala finałowa ogólnopolskiego konkursu „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa”. Województwo wielkopolskie reprezentowało sołectwo Siedlec z gminy Siedlec w powiecie wolsztyńskim, które okazało się najlepsze w etapie wojewódzkim konkursu zorganizowanego dzięki współfinansowaniu ze środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Co prawda projekt sołectwa nie znalazł się w ścisłym gronie laureatów, ale został wyróżniony nagrodą Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Podczas gali finałowej nagrodę wręczył Wicemarszałek Krzysztof Grabowski. 9 marca 2019 roku, w ramach III Pielgrzymki Sołtysów do Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, 10 aktywnych sołtysów z naszego regionu otrzymało Odznaki Honorowe „Za zasługi dla Województwa Wielkopolskiego”.

Realizacja projektu pn. „Budowa ścieżki edukacyjnej Pszczela Aleja w sołectwie Siedlec”, które zostało wyróżnione nagrodą Samorządu Województwa Wielkopolskiego podczas tegorocznej gali finałowej ogólnopolskiego konkursu „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa”.

Źródło: <https://www.wow.umwv.pl/konkursy/budowa-szczelki-edukacyjnej-pszczela-aleja-w-solectwie-siedlec/>

W Polsce mamy blisko 41 tysięcy sołectw. Mniej więcej dwie trzecie z nich przynależy do gmin wiejskich, a jedna trzecia do gmin miejsko-wiejskich. W granicach Wielkopolski znajduje się 4 348 miejscowości wiejskich. Gminą skupiającą największą liczbę miejscowości wiejskich (aż 68) jest Wierzbinek w powiecie konińskim, z kolei najmniej (6) położonych jest na terenie gminy Zduny w powiecie krotoszyńskim.

Biorąc pod uwagę strukturę przestrzenną, sołectwo może obejmować obszar jednej miejscowości, część miejscowości (tzw. przysiółek) lub kilka miejscowości wiejskich. Jego organem uchwałodawczym jest zebranie wiejskie, nato-

miast organem wykonawczym sołtys. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, zakres prac zebrania wiejskiego obejmuje m.in. podejmowanie inicjatyw społecznych i gospodarczych przedstawianych organom gminy. Gminy mogą przeznaczać środki na realizację zadań sołeckich w ramach tzw. funduszu sołeckiego. Jego wyodrębnienie w budżecie gminy nie jest obligatoryjne, ale z roku na rok ta forma finansowania przedsięwzięć zyskuje na popularności. Często jednak środki zagwarantowane przez gminę są niewystarczające i wtedy warto poszukać możliwości finansowania zewnętrznego. Tych nie jest wcale mało.

Sołectwa, za pośrednictwem gminy, do której należą, mogą ubiegać się o środki w ramach programu LEADER, objętego PROW na lata 2014–2020. Fundusze unijne na realizację zadań nieinwestycyjnych można pozyskać z kolei w ramach konkursów organizowanych przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich. Samorząd Województwa Wielkopolskiego wspiera wiejskie inicjatywy oddolne, przeznaczając z roku na rok coraz większą część swojego budżetu na finansowanie programu Wielkopolska Odnowa Wsi, który przeznaczony jest właśnie na pomoc sołectwom.

— *Już 1997 sołectw z terenu województwa wielkopolskiego uczestniczy w Wielkopolskiej Odnowie Wsi. Gminy mogą pozyskać środki dla swoich sołectw w ramach dwóch konkursów dotacyjnych finansowanych ze środków własnych Województwa Wielkopolskiego. Pierwszy z nich, „Pięknieje Wielkopolska Wieś”, pozwala na dofinansowanie projektów dotyczących zagospodarowania przestrzeni publicznej. W 2019 roku przeznaczamy na ten cel aż 3 miliony złotych. Drugi to „Odnowa wsi szansą dla aktywnych sołectw”, który pomaga w wyposażeniu m.in. świetlic i sal wiejskich. Trzeci konkurs, „Nasza wieś – naszą wspólną sprawą”, adresowany jest do organizacji pozarządowych* — mówi Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego Krzysztof Grabowski.

O tym, że sołectwa aktywnie zabiegają o poprawę warunków życia swoich mieszkańców i realizują szereg ciekawych przedsięwzięć, można przekonać się przy okazji spotkań wieńczących konkursy o tej tematyce. Krajowe Stowarzyszenie Sołtysów od siedmiu lat organizuje w województwie wielkopolskim konkurs pt. „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa”. Od dwóch lat pomysł ten został przeniesiony również na szczebel ogólnokrajowy. Tegoroczna gala finałowa odbyła się 1 lutego w Nadarzynie (województwo mazowieckie), w ramach organizowanych w tym czasie Centralnych Targów Rolniczych PTAK EXPO i towarzyszącej im konferencji „Wiejska Polska. Przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej”.

Za najciekawszą inicjatywę sołecką ostatnich lat uznano projekt sołectwa Wojciechów z gminy Olesno w województwie opolskim pn. Plac rekreacyjno-sportowy „Chatka pod brzoźami”. W ramach projektu powstała drewniana wiata ze stołami i ławkami, grill i budynek gospodarczo-socjalny, a także plac zabaw, siłownia zewnętrzna, boiska do siatkówki i do piłki nożnej z piłkochwytnymi. Drugie miejsce zdobyło sołectwo Zamarski z gminy Hażlach w województwie śląskim za projekt pt. Urządzenie miejsca wypoczynku dla mieszkańców sołectwa Zamarski, z kolei na najniższym

Źródło: Zasoby UMWW

Blisko 600 przedstawicieli sołectw z całej Wielkopolski wzięło udział w III Pielgrzymce Sołtysów do Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu. Na zdjęciu uczestnicy uroczystego spotkania w Hali Sportowo-Widowiskowej w Stawiszynie, które odbyło się w ramach tego wydarzenia.

stopniu podium uplasowało się sołectwo Wierzchowisko z gminy Wolbrom w województwie małopolskim, które zrewitalizowało działki gminne położone nad rzeką Szreniawa.

Wielkopolska do ogólnopolskiego konkursu zgłosiła zwyciężącą wojewódzkiej edycji z 2018 roku, czyli sołectwo Siedlec z powiatu wolsztyńskiego i jego projekt pt. Budowa ścieżki edukacyjnej „Pszczela Aleja”. Mimo że dla naszych reprezentantów zabrakło miejsca na podium, to nie wrócili oni do domu z pustymi rękami. Sołectwo Siedlec otrzymało wyróżnienie oraz nagrodę w wysokości 1000 zł, ufundowaną przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego. Pamiątkowy dyplom oraz czek z rąk Wicemarszałka Krzysztofa Grabowskiego oraz Prezesa Krajowego Stowarzyszenia Sołtysów Ireneusza Niewiarowskiego odebrała delegacja mieszkańców nagrodzonego sołectwa: radny Rady Gminy Siedlec Damian Wita oraz członkowie Rady Sołeckiej, Tadeusz Czerniak i Robert Saganiak.

— *Trzeba pamiętać, że działania przyczyniające się do rozwoju Wielkopolski zaczynają się już na poziomie sołectw i również od ich aktywności zależy postęp cywilizacyjny, którego w ostatnich latach jesteśmy świadkami. Wiele przedsięwzięć z udziałem środków Unii Europejskiej udało się zrealizować dzięki mobilizacji i ogromnemu zaangażowaniu społeczności wiejskich. Z tego powodu oddolne inicjatywy, inspirowane przez mieszkańców wielkopolskiej wsi, zawsze zasługują na docenienie* — mówi Jarosław Maciejewski, Prezes Stowarzyszenia Sołtysów Województwa Wielkopolskiego oraz Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

9 marca 2019 r., w przeddzień Dnia Sołtysa w kaliskim Sanktuarium pw. Świętego Józefa odbyła się III Pielgrzymka Sołtysów, która zgromadziła blisko 600 przedstawicieli sołectw

z terenu całej Wielkopolski. Przy tej okazji wręczone zostały Odznaki Honorowe „Za zasługi dla Województwa Wielkopolskiego”. Wicemarszałek Krzysztof Grabowski oraz Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, a zarazem Prezes Stowarzyszenia Sołtysów Województwa Wielkopolskiego Jarosław Maciejewski wręczyli odznaczenia 10 sołtysom. Odznaki przyznane zostały za całokształt działalności zawodowej i społecznej, wkład w liczne działania na rzecz rolnictwa oraz zaangażowanie w rozwój życia społecznego i kulturalnego wielkopolskiej wsi. Odznakę Honorową „Za zasługi dla Województwa Wielkopolskiego” otrzymali:

- Bernadeta Biała – sołtys wsi Strzyżew (gmina Sieroszewice);
- Alicja Bulawa – sołtys wsi Zalesie (gmina Złotów);
- Wiesław Janoś – sołtys wsi Zacharzew (gmina Ostrów Wielkopolski);
- Grażyna Jaszczyk – sołtys wsi Palaty (gmina Grabów nad Prosną);
- Sławomir Kwaśniewski – sołtys wsi Długa Wieś Pierwsza (gmina Stawiszyn);
- Halina Macniak – sołtys wsi Zbiersk-Kolonia (gmina Stawiszyn);
- Elżbieta Magda – sołtys wsi Samborsko (gmina Jastrowie);
- Ryszard Ryfa – sołtys wsi Wtórek (gmina Ostrów Wielkopolski);
- Leonard Sobieski - były sołtys wsi Ptaszkowo (gmina Grodzisk Wielkopolski);
- Michał Wojciechowski – sołtys wsi Budy Liskowskie II (gmina Lisków).

9 marca 2019 roku w Stawiszynie dziesięcioro sołtysów z województwa wielkopolskiego otrzymało Odznaki Honorowe „Za zasługi dla Województwa Wielkopolskiego”. Odznaki wręczyli Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego Krzysztof Grabowski oraz Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Jarosław Maciejewski.

Źródło: Zasoby UMWW

PARTNERZY KSOW

KSOW promuje życie na wsi

Do 18 lutego partnerzy Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) mogli wnioskować o fundusze na realizację zadań o charakterze nieinwestycyjnym w 2019 roku. Pula środków przewidzianych dla województwa wielkopolskiego wynosi 663 tysiące złotych. Zainteresowanie wielkopolskich partnerów KSOW udziałem w tegorocznym konkursie jest rekordowe. Złożonych zostało 48 wniosków, blisko dwa razy więcej niż w roku ubiegłym. Umowy na realizację najlepiej ocenionych operacji zostaną podpisane w maju.

Zródło: Zasoby UMWVW

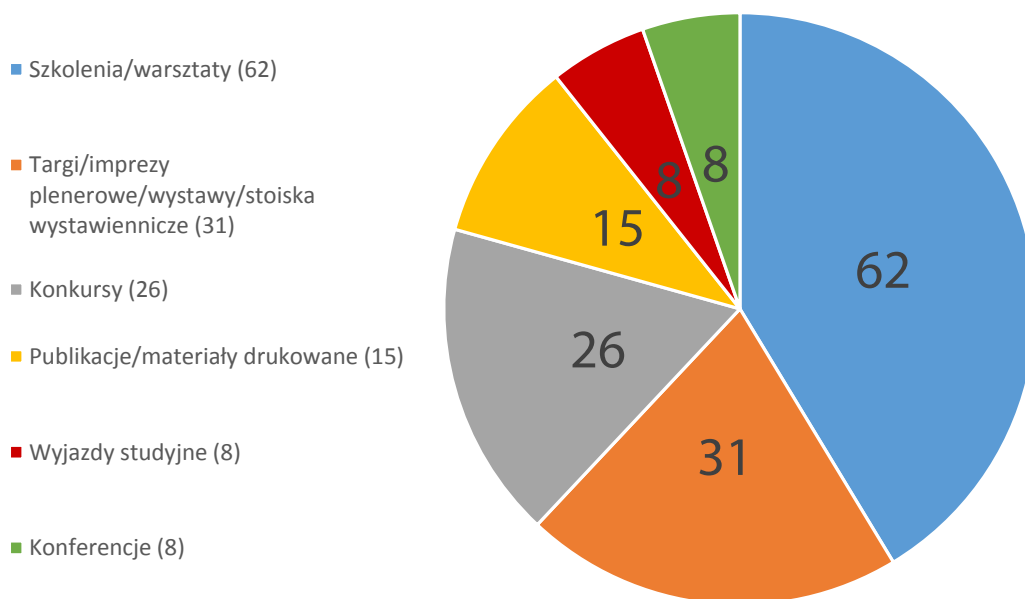
Wielkopolska Izba Rolnicza, jako partner Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, przygotowała w 2018 roku konferencję oraz konkurs kulinarny poświęcone m.in. popularyzacji wykorzystania pieczarki w kuchni wielkopolskiej. Uczestnicy projektu mogli poznać również technikę uprawy pieczarki.

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) działa w każdym kraju Unii Europejskiej. Rola sieci polega na promocji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także wsparciu jego realizacji. Sieć organizuje szereg wydarzeń, które podkreślają wpływ funduszy europejskich na obraz dzisiejszej wsi i poprawę poziomu życia jej mieszkańców oraz promują wieś jako miejsce dogodne do życia. Ma też służyć ułatwianiu wymiany wiedzy oraz nawiązywaniu współpracy pomiędzy instytucjami i osobami zaangażowanymi w rozwój obszarów wiejskich. Celem sieci jest aktywizacja mieszkańców, promowanie postaw przedsiębiorczych, a także włączenie społeczne osób wykluczonych, np. niepełnosprawnych lub przedstawicieli mniejszości narodowych. W ramach KSOW organizowane są spotkania

i szkolenia na temat tego, jak uzyskać dofinansowanie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich ma charakter otwarty. Może do niej przystąpić każdy, kto zarejestruje się w bazie partnerów KSOW, dostępnej na stronie internetowej www.ksow.pl. Otwiera to m.in. drogę do ubiegania się o pomoc finansową w ramach konkursów ogłaszanych co roku przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Na poziomie regionalnym nabór wniosków prowadzony jest w urzędach marszałkowskich województw oraz ośrodkach doradztwa rolniczego.

— W zakończonym w lutym tego roku naborze wniosków partnerzy KSOW z województwa wielkopolskiego złożyli 48

Formy realizacji operacji wybierane przez partnerów KSOW w konkursach nr 1/2017 oraz nr 2/2018. Opracowanie własne JR KSOW w województwie wielkopolskim.

wniosków o łącznej wartości przekraczającej blisko dwukrotnie dostępny limit środków, czyli 663 tysiące złotych. Tak duże zainteresowanie możliwością pozyskania dodatkowych funduszy pokazuje, że nie brakuje pomysłów i inicjatyw wspierających rozwój obszarów wiejskich naszego regionu. W kolejnych latach będziemy wnioskować o zwiększenie puli środków przeznaczonych na finansowanie zadań partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich — zapowiada Wicemarszałek Krzysztof Grabowski, pełniący również funkcję Przewodniczącego wojewódzkiej Grupy Roboczej ds. KSOW.

Uzyskanie dofinansowania w ramach tegorocznego konkursu uzależnione jest od spełnienia określonych warunków. Przede wszystkim grupą docelową realizowanego zadania muszą być mieszkańcy obszarów wiejskich, natomiast samo zadanie powinno wpisywać się w odpowiednią tematykę oraz co najmniej jeden z pięciu celów KSOW. Projekty mogą skutkować zwiększeniem zaangażowania uczestników w inicjatywy przyczyniające się do rozwoju obszarów wiejskich, podniesieniem jakości wdrażania PROW 2014–2020 lub informowaniem społeczeństwa o możliwościach wsparcia finansowego z Unii Europejskiej. Realizowane zadania mogą być również związane z promocją innowacji w rolnictwie, np. w produkcji żywności lub aktywizacją mieszkańców wsi, w tym kreowania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich. Partnerzy KSOW mogą ubiegać się o refundację do 100% kosztów kwalifikowalnych realizowanych przez siebie zadań.

— Podpisanie umów z partnerami KSOW, których operacje zostaną wybrane do dofinansowania, planujemy na pierwszą połowę maja tego roku. Konkurs zakłada zakończenie realizacji wszystkich projektów najpóźniej do 31 października

2019 roku, natomiast refundacja środków poniesionych przez partnerów w ramach realizowanych zadań nastąpi do końca tego roku — mówi Izabela Mroczek, dyrektor Departamentu PROW w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Tegoroczna edycja jest już trzecią odsłoną konkursu ogłaszanego przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi. W dwóch poprzednich konkursach partnerzy KSOW z województwa wielkopolskiego otrzymali łącznie ponad 800 tysięcy złotych. Pieniądze te pozwoliły na sfinansowanie 41 projektów. Wiele z nich zasługuje na miano dobrych praktyk i może stanowić źródło inspiracji do podejmowania podobnych inicjatyw.

Wnioski złożone przez partnerów KSOW w ramach konkursu nr 3/2019.

Nr działania KSOW	Liczba złożonych wniosków	Limit środków w ramach działania	Łączna wartość złożonych wniosków w ramach działania
3	1	30 000,00 zł	8 000,00 zł
4	4	50 000,00 zł	68 112,51 zł
6	17	288 000,00 zł	544 480,05 zł
9	3	80 000,00 zł	62 304,64 zł
10	4	50 000,00 zł	87 374,13 zł
11	8	70 000,00 zł	135 867,33 zł
12	1	30 000,00 zł	15 931,38 zł
13	10	75 000,00 zł	151 229,83 zł
Suma	48	663 000,00 zł	1 073 299,87 zł

DZIEDZICTWO KULINARNE

Dziedzictwo kulinarne – skarb naszego regionu

Samorząd Województwa Wielkopolskiego konsekwentnie stawia na promocję zdrowej i tradycyjnej żywności, wytwarzanej na bazie lokalnych produktów. Służy temu m.in. Sieć Dziedzictwa Kulinarne Wielkopolska, która od 2008 roku zrzesza producentów i restauratorów pod wspólnym szyldem białej czapki kucharskiej na niebieskim tle. Dzięki funduszom europejskim, przewidzianym na wsparcie Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, producenci, należący do sieci, mogą promować swoje wyroby podczas największych branżowych imprez targowych w kraju i za granicą.

Zródło: Zasoby UMWW

Podczas tegorocznych targów Grüne Woche w Berlinie na stoisku Wielkopolski można było spróbować pysznych serów pochodzących z gospodarstwa Marka Grądzkiego z Obiektu Rolnego Linie w gminie Lwówek. Na zdjęciu od lewej: serowar Marek Grądzki, Krzysztof Grabowski – Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego, Dobromiła Tenerowicz-Grądzka – zona pana Marka, Czesław Cieślak – Przewodniczący Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, a zarazem Prezes OSM Koło oraz Rafał Gil – Zastępca Dyrektora Departamentu Gospodarki Mieniem w Urzędzie Marszałkowskim.

Od 18 do 27 stycznia 2019 roku Województwo Wielkopolskie uczestniczyło w Międzynarodowych Targach Gospodarki Żywnościowej, Rolnictwa i Ogrodnictwa „Grüne Woche” w Berlinie.

— *Nasz region reprezentowało pięć przedsiębiorstw. Firma Pomies Catering serwowała zwiędającym pierogi i lody naturalne, wytworzone z produktów wysokiej jakości. Obiekt Rolny Linie częstował doskonałymi kozimi serami, a firma Tradycyjne Jadło prezentowała naturalne wyroby wędliniarskie. W targach udział wzięły też dwie flagowe mleczarnie Wielkopolski: Okręgowa Mleczarnia Spółdzielnia Koło oraz Spółdzielnia Mleczarska Udziałowców w Strzałkowie* — mówi Wicemarszałek województwa Krzysztof Grabowski.

Stoisko Wielkopolski na targach Grüne Woche w Berlinie było także miejscem spotkań. Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego Krzysztof Grabowski oficjalnie otworzył spotka-

nie rolników z Wielkopolski, zrzeszonych w grupach producentów rolnych, z przedstawicielami niemieckich organizacji wspierających współpracę pomiędzy rolnikami. Spotkanie miało na celu wymianę doświadczeń i dyskusję na temat wyzwań stojących przed rolnictwem w obu krajach. Stoisko Wielkopolski odwiedził również Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jan Krzysztof Ardanowski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Rumunii Petre Daea oraz Minister Rozwoju Obszarów Wiejskich, Środowiska i Rolnictwa naszego regionu partnerskiego w Niemczech – Brandenburgii, Jörg Vogelsänger.

W 2019 roku, za sprawą Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, dziedzictwo kulinarne naszego regionu zostanie również zaprezentowane podczas wrześniowych Dożynek Prezydenckich w Spale, październikowych targów Natura Food w Łodzi oraz w ramach Dnia św. Marcina, organizowanego tradycyjnie pod koniec roku w siedzibie Biura Informacyjnego Województwa Wielkopolskiego w Brukseli.

Żur na kielbasie

Wielkanoc to czas, w którym na polskich stołach królują przede wszystkim najpopularniejsze tradycyjne potrawy, takie jak żur, biała kielbasa, ćwikła z chrzanem, jaja, pieczone mięso, wędliny, lukrowane baby wielkanocne czy mazurki. Nie oznacza to jednak, że świąteczne menu w poszczególnych regionach kraju wygląda dokładnie tak samo, ponieważ każde z nich ma swoje przysmaki i przyprawy, które nadają Wielkiej Nocy niepowtarzalny charakter.

W Wielkopolsce niezmiennie największą popularnością cieszy się żur, czyli staropolska zupa przyrządzana na zakwasie. Obecnie uznawana przez smakoszy za wykwinną, w przeszłości była synonimem postu. W listopadzie 2009 roku produkt ten został wpisany na listę produktów tradycyjnych w kategorii „Gotowe dania i potrawy w Województwie Wielkopolskim”, prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Tylko w lecie żur był kraszony słoniną lub wywarem z kielbasy, natomiast zimą za okrasę służyło mleko. Zupę gotowano na zakwasie z mąki żytniej, kiszonej przez kilka dni z wodą w kamiennym garnku. Istnieje zwyczaj wyparzania tego garnka wrzącą wodą we wtorek przed Popielcem, aby pozbyć się z niego resztek tłuszczu. Natomiast w pierwszy dzień święta Wielkanocy garnek uroczyście rozbijano.

Żur, który stanowił w Wielkim Poście główne pożywienie, jadano przede wszystkim z ziemniakami lub ze śledziem. Wiąże się z tym również pewien zwyczaj, a mianowicie, gdy nadeszła wielkanocna sobota, młodzież dworska urządzała symboliczny pogrzeb żuru i śledzia. Niesiono wówczas śledzia zawieszzonego na gałęzi, skazując go w ten sposób na powieszenie za to, że przez siedem tygodni nie można było jeść nic innego. Za śledziem nowa osoba w gronie, nieznaną tego zwyczaju, niosła na głowie stary garnek napelniony żurem. Za nią podążała osoba z łopatą, udająca

Źródło: Kuchnia wielkopolska wczoraj i dziś, Poznań 1992; Zygmunt Gloger, Encyklopedia staropolska ilustrowana, 1905 (reprint Warszawa 1985).

grabarza. Gdy procesja wyszła na dziedziniec, grabarz uderzał łopatą w garnek, rozbijając go i oblewając ku uciesze tłumu nowicjusza żurem.

Przepis na żur na kielbasie

Składniki:

- 500 ml żuru z żytniej mąki (zakwas)
- 200 g kielbasy
- 250 g (jeden pęczek) włoszczyzny
- Sól
- Czosnek
- Zielona pietruszka

Sposób wykonania:

Zakwas: mąkę wymieszać z przegotowaną i przestudzoną wodą (1,5 l), wlać do uprzednio wyparzonego kamiennego garnka lub słoja, przykryć gazą i pozostawić w temperaturze pokojowej. Po ok. 5 dniach, gdy żur skisnie, przelać go do rondla i zagotować. Z kielbasy oraz opłukanej i oczyszczonej włoszczyzny ugotować wywar. Żur połączyć z odcedzonym wywarem i zagotować. Kielbasę pokroić w kostkę, włożyć do zupy, po czym dodać roztarty z solą czosnek i zieloną pietruszkę.

Zródło: [https://www.inspirander.pl/sites/default/files/images/3\(2\).jpg](https://www.inspirander.pl/sites/default/files/images/3(2).jpg)

**Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego**

al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań
tel. 61 626 60 00, faks 61 626 60 04
e-mail: ksow@umww.pl

www.wielkopolskie.ksow.pl | www.dprow.umww.pl

Publikacja bezpłatna

**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014–2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu. Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.